

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy
Ak. rok: 2019/2020 LS

Posudek oponenta závěrečné práce

Autorka diplomové práce: Tereza Flídrová

Studijní obor: Specializace v pedagogice

Obor: Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání – PS jednoobor

Název práce: Aktuální hodnota ilustrací Josefa Lady pro dnešní publikum

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D.

Oponent diplomové práce: doc. ak. mal. Ivan Špirk

Kolegyně Flídrová zkoumá ve své závěrečné bakalářské práci (na 98 stranách!!) jak se dnes děti dívají na Josefa Ladu. Samozřejmě studentka prostudovala v práci uvedené publikace o životě J. L. a také sama informace z odborných knih sestavila s důvěrou, že se dobere podstatných zjištění, která budou tvořit rámec porozumění okolnostem vývoje Ladova umění a jeho postavení v české kultuře. Zjišťuje, jak predefinovala jeho pohled na svět skutečnost, že byl z vesnice (kap. 1.1 a 1.2). Na str. 18 je citována situace, kdy mladý J. L. tvrdí ba rozčiluje se, že se nikdy sám nesnažil napodobovat Alše. To nevyovídá o velké autorské soudnosti, když můžeme vidět rané, Alše doslova kopírující, práce. (Práce si všímá, že 1923 se k Alšovským inspiracím přiznává.) Lze říci, že takto (třeba i původně nechtěně) založená Alšovská tradice /...Jiří Trnka až současní autoři z nakl. Baobab, Meander, Běžiliška a další/ je silnou linií především knižního, ilustrátorského umění, ale také českého umění jako celku. Posun od ryze Alšovské formy přináší Ladovi seznámení s francouzskými umělci, mimo jiné s kreslířem Benjaminem Rabierem (na str. 17).

Zde je místo pro mé vyjádření nesouhlasu se skutečností, že v celé teoretické části ZP, na 48 stranách* se nevyskytuje žádná obrazová dokumentace ilustrující text. Přitom právě srovnání Ladovy a třeba Rabierovy práce na reprodukcích, by vneslo do práce (o malíři) prvek porozumění a obsahové nezpochybnitelnosti. V textu se mluví o ilustracích do nekonečné řady časopisů. Jen jejich výčet z práce ukazuje o kolik přicházíme, když nemůžeme posoudit proměny výtvarných forem výrazně se prosazujícího mladého autora, dokonce je otázka jaký význam má takový výčet (a další výčty) v práci, když nic nevidíme.

V teoretické části pokračuje studentka v reinterpretacích přečtené literatury, dozvídáme se o prvních úspěších J. L., sporech, či nedorozuměních, která by bylo možno odkázat částečně k jeho vesnickému naturelu, ale především také k dynamické době ve které žil a která předurčovala mnohé děje. Vyjmenovány jsou desítky knižních realizací od těch z prvních desetiletí až po animované verze z 80tých a 90tých let 20. stol. Celá kapitola 2 (str. 34-48) vypočítává pak Ladovu Výtvarnou a literární činnost. Ladovo dílo samozřejmě netvoří jen obměňovaný pohled na vesnickou zimu... Není jen „sladký“ Lada, a je úkolem orientovaných lidí, jistě učitelů, střezit znalosti o souvislostech umění, protože celá pravda bývá složitější, než jak ji vidí v recenzi na webu (str. 47) nakupující v komerčním nakl. Dobrovský (které mimo osvědčených reprintů, vydává pro děti cokoli, často mimo hranice vkusu). Předlouhý je výčet faktů, někdy jen tvrzení a citací a životních momentů, které nebyl podle všeho čas přebrat a obsahově sjednotit. Enormní délka prací nebývá dokladem péle, ale často nemožnosti téma z časových důvodů uspořádat. Autorčin hlavní zájem je chronologický výčet všech životních (mnohdy zcela nepatrných) událostí a výtvarných počínů zkoumaného autora. Avšak jestli je obraz před bouří nejlepším obrazem (str. 30), je nejvýše téma do diskuze, ale spíše ani to ne. V kap. 1.3 dochází kolegyně k závěru (str. 33), že u Lady lze hledat návod jak se zorientovat v dnešním výtvarném umění. Nelze. Snaha o takovou interpretaci mimo oborové zkušenosti bude naopak utvrzovat klišé a předsudky, pouštět do prostoru umění vše, co vyhovuje jednotlivci, většině, obecnému vkusu... S uměním doby Ladovy a třeba F. Kafky, natož pak doby naší, to tak lehké nebude. Vykládat si umění po svém, doslova jakkoliv, smí jen divák, ne budoucí učitel. Je nám nabízena Ladova nekonvenčnost, jeho vztah a pozice k modernímu umění (mj. na str. 48). Není to dobře interpretováno. Těmito úvahami se současně vyjadřuji k předloženému obrazu str. 81-85, který však nechci komentovat více, než, že pokud tento jeden obraz, doplněný sebejistými komentáři, reprezentuje nějakou novou výtvarnou katedrální pozici - na jednoobor, který byl akreditován v r. 1995, je to málo. Obor Vv by měl stát na pevnějších nohách, téma pro katedru, ne pro posudek ZP.

Kultivovaný vklad do práce přináší didaktická kapitola. Po prostudování výtvarného úkolu a realizace ve školách a rovněž didaktického výzkumu, došel jsem k závěru, že kolegyně Flídrová má učitelský talent. Máme před sebou solidní strukturu práce, účinně nastavené motivace, dobrou představu o dětmí zvládnutelné časové dotaci. Kolegyně je bakalářka, vedla si však v obou třídách dobře, nekonvenčně. Interpretální hry přináší zážitek ze hry a srovnání života (děti) v minulosti a dnes. Děti beze strachu a účinně do Ladových reprodukcí zasahují, vystřihují a mění svými autorskými vstupy Ladovy obrazy. Osobně oceňuji použití vystřižených částí k vlastním, bezprostředně slovně komentovaným věcem, a zpětně do míst vystřižených bylo stejně odvážně dětmi kresleno. Docházelo tedy podle všeho až k jakýmsi osobním propojením dětí s autorem a „jeho“ dětmi z minulosti. Inspirované vedení propojilo žáky se světem Ladovy doby, navíc kolegyně přivedla obě věkové skupiny k obhajitelným řešením. Konečně v této oponované práci vidím opravdu autorské pojetí Lady. Podobně posuzuji obsáhlejší výzkumnou část, která potvrdila, že malé děti i gymnazisti Ladovo dílo dobře vnímají, znají jej a mají jej rády. Kolegyně dětem předložila ilustrace zobrazující svět dětí v minulosti a protože klíče k interpretaci takových děl nejsou pro děti komplikované, našla každá věková skupina legitimní odpovědi na otázky, které jim byly při výzkumu kolegyní předloženy... V ZP jde o desítky stran prepisů žákovských odpovědí, jejich rozmanitých komentářů a autorčiných shrnutí a závěrů. Jazyk práce je živý, ale mnohdy nepřesný, odstavce a věty jsou někdy obsahově a stylisticky neuspořádané. Práce nemá hodnotitelnou typografickou úpravu.

*Délka ZP je předepsána na 40 a více stran

Práci doporučuji k obhajobě.

Okruhy otázek k obhajobě:

- 1) Promluvte prosím o několika (2-3) dalších kvalitních českých ilustrátorech, karikaturistech, Ladových generačních druzích.
Doložte na několika málo kresbách od všech, co je spojuje skrze dobu ve které společně pracovali a žili?
- 2) Znáte jistě práce nynějšího rektora AVU Tomáše Vaňka, které za závěsem v NG, kvůli stížnosti dědiců, nesměly být veřejně vystavené, přestože za ně autor získal prestižní Chalupeckého cenu? Jaké jsou z odstupu 20ti let hodnoty tohoto Ladou inspirovaného souboru?

Ivan Špirk
Květen 2020

